

ТМ	Г. XXX	Бр. 3	Стр. 503 - 504	Ниш	јул - септембар	2006.

Приказ дела
Примљено: 04.01.2006.

Дарко Надић
Факултет политички наука
Београд

ПОЛИТИКА И ЖИВОТНА СРЕДИНА*

Књига "*Критичка политичка екологија*" (*Политичка наука о животној средини*) отвара расправу о положају екологије као науке, о њеном месту у новом систему наука и научних дисциплина које се баве проучавањем односа живих бића и њихове средине. Основни циљ који је аутор, Тим Форсајт, поставио у овој књизи јесте истраживање односа политике и екологије али са намером да се екологија, као и њене дисциплине, посматрају у условима високо политизоване савремене цивилизације. Овакав циљ аутора је оправдан тезом да савремена наука не може бити посматрана ван оквира политике и политичких односа, као и да политички фактори (субјекти, институције и процеси) утичу на формулисање, ширење и институционализацију научног знања о животној средини.

Већ у првом поглављу (*Политичка екологија и политика науке о животној средини*) Форсајт битно одређује правац у коме ће се кретати његово истраживање политичке екологије и политизације животне средине. Он даје један широк спектар различитих дефиниција политичке екологије. Дефиниције које су изложене показују да политичка екологија може да буде једна уопштена фраза, политички став о еколошким питањима или научна дисциплина. То је уједно и методолошка замка у којој се аутор нашао. Наиме, уколико се политичка екологија посматра као "научна" фраза онда њен предмет проучавања, њен суштински смисао, у многоме зависи од тога шта се заправо претпоставља под екологијом. Такав приступ може бити занимљив за медије или у некој другој делатности која није или не жели да буде научно утемељена. Рећи да је политичка екологија само прост однос политике и екологије не говори ништа и таква кованица нема своју вредност. Са друге стране, појам политичка екологија упућује и на политичку економију, као дијалектички однос између друштва, политичких институција и коришћења простора у производне и друге сврхе. Трећи приступ који је доминантан у разматрањима о политичкој екологији јесте онај који упућује на географске науке. У књизи је дат управо супротан, еклектицистички приступ. Форсајт, наиме комбинује гео-економски приступ проучавању еко-

nadic@eunet.yu

* Tim Forsyth, *CRITICAL POLITICAL ECOLOGY. The Politics of Environmental Science*, Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York, 2005.

лошких проблема са сазнањима филозофије, опште социологије и социологије науке. Дакле, присуство "политичког" је у анализи минимизовано и сам термин "политика" се користи само у мери да се нагласи постојање "политичке" везе између друштва и нарушавања еколошке равнотеже. То нису довољни аргументи како би се политичка екологија дефинисала као једна посебна дисциплина екологије, социјалне екологије или политике.

У књизи аутор се бави истраживањем третирања еколошких проблема и њиховог решавања. Он у обзир узима два концепта: "*про-ортодоксни*" и "*анти-ортодоксни*" које у својој анализи примењује, углавном, на еколошким проблемима земаља "Трећег света" (дезертификација, тропска дефорестација, увећана култивација земљишта, пољопривредна интензификација итд). Реч је о томе да је "анти-ортодоксни" приступ третирања еколошких проблема резултат нових сазнања о томе како политика у садејству са економском може да контролише одређене еколошке проблеме или људске делатности који могу створити еколошке проблеме. И такав приступ има своју сврху. Његов циљ јесте да политичари и они који доносе економске и политичке одлуке у друштву буду ефикаснији у одлучивању и да при доношењу одлука укључе и јавност. Може се стећи утисак да Форсајт заступа "анти-ортодоксни" приступ којег карактерише економски прагматизам. То је нарочито видљиво у делу када аутор анализира положај земаља "Трећег света" и њихове еколошке проблеме. При томе, он не утврђује везу између експанзионистичког глобализованог капитализма и нарушавања животне средине у овим земљама већ еколошку кризу овог неразвијеног дела света покушава да дефинише кроз термин Улриха Бека "ризично друштво"

Гео-економски приступ је веома интересантан и важан, али он не пружа одговоре на питања које наслов књиге поставља. Које су то политичке институције и процеси који утичу на стање животне средине? Какву животну средину политика као делатност очекује или захтева? Како сама екологија постаје политизована? И на крају питање које захтева одговор, а у домену је онога што је аутор покушао да пружи, јесте како политика заиста утиче на науку, односно да ли политика чини науку критичком или апологетском. Уместо да пружи одговоре на ова питања Форсајт је покушао да створи нови тип еколошке филозофије која би била критичка према традиционалним објашњењима које пружа екологија као природна наука. Дакле, аутор је могао да проблем из еколошке филозофије и еколошке политичке филозофије премести у поље социјалне екологије и да својеврсне еко-политичке проблеме истакне као примарне проблеме које политичка екологија треба да проучава.

"Критичка политичка екологија" има своје вредности. Пре свега, она је провокативна и упућује на дубља размишљања о месту екологије, социјалне екологије и политике у савременом систему наука и о њиховом међусобном односу. И друго, сама проблематика књиге у свом методолошком делу је врло инспиративна за даља промишљања праве улоге политичке екологије, њено научно утемељење и формирање њеног предмета проучавања.